

Çalışan Annelerin Yaşam Doyumlarının İncelenmesi¹

Examining Life Satisfaction of Working Mothers

Rasim Babahanoğlu,^a

^aHitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi
Sosyal Hizmet Bölümü, Çorum, Türkiye.
rasimbabahanoglu@hitit.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6538-0329

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 10.09.2020

Düzeltilme tarihi: 02.12.2020

Kabul tarihi: 21.12.2020

Anahtar Kelimeler:

Çalışan Anneler,

Yaşam Doyumu,

Sosyal Hizmet,

Psikososyal Destek,

Güçlendirme.

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, çalışan annelerin yaşam doyumlarını bazı demografik değişkenler açısından incelemektir. Araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Selçuk Üniversitesinde Alaaddin Keykubat Kampüsü'nde akademik, idari ve daimi personel olarak çalışan 475 çalışan anneden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında Diener ve arkadaşları (1985) tarafından bireylerin yaşamlarından aldıkları doyum belirlemek amacıyla geliştirilen, Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Yaşam Doyumu Ölçeği ve katılımcıların bazı demografik özelliklerini içeren sorular kullanılmıştır. Veriler, katılımcılarla yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20.0 programı yardımıyla analiz edilmiştir. verilerin analizinde t-testi ve ANOVA kullanılmıştır. Daha sonra bulgular tablolar halinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ise çalışan annelerin yaş değişkenleri ile Yaşam Doyumu Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Bununla birlikte çalışan annelerin medeni durumu, sahip oldukları çocuk sayısı, eğitim düzeyleri, çalıştıkları birim, gelir durumları, iş memnuniyetleri, sosyal politika bağlamında sağlanan politikalarla haberdar olma ve bu politikalarla memnuniyet durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bu araştırma çalışan annelerin yaşam doyumlarını incelemek açısından oldukça önemlidir. Araştırma sonuçlarına ve çalışan annelere genel olarak bakıldığında iş hayatına girmelerinin onların yaşam doyumlarını yükselttiğini görmekteyiz. Bunlar dışında çalışan annelerin özel hayatlarındaki birçok etkenin (medeni durum, çocuk sayısı vb.) yaşam doyumuna etkisinin olduğu belirlenmiştir. Sosyal hizmet perspektifinden çalışan annelerin durumlarının iyileştirilmesi için güçlendirme yaklaşımı ile güçlendirmeleri sağlanmalıdır. Makro düzeyde ise sosyal politikaların iyileştirilmesi ve profesyonel meslek çalışanlarınca (psikolog, sosyal hizmet uzmanı, psikiyatrist, vb.) gerekli psikososyal desteğin sağlanması önem arz etmektedir.

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 10.09.2020

Received in revised form: 02.12.2020

Accepted: 21.12.2020

Keywords:

Working Mothers,

Life Satisfaction,

Social Work,

Psychosocial Support,

Empowerment

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the life satisfaction of working mothers by some demographic variables. The research was conducted using the relational screening model. The study group of the research consists of 475 working mothers who are working as academic, administrative and permanent staff at Alaaddin Keykubat Campus of Selçuk University. Within the scope of the study, the data were collected by face-to-face interview. These data were collected by Life Satisfaction Scale developed by Diener et al. (1985). To determine the satisfaction of individuals from their lives and adapted that scale into Turkish by Dağlı and Baysal (2016) and with some demographic questions of the participants. According to the results of the study, no significant difference was found between the age variables of working mothers and the Life Satisfaction Scale ($p>0.05$). However, a significant difference was found between the marital status of working mothers, the number of children they have, their education level, the unit they work in, their income status, job satisfaction, being aware of the policies provided in the context of social policy, and their satisfaction with these policies and their life satisfaction ($p<0.05$).

This research is very important in terms of examining the life satisfaction of working mothers. Considering the results of the research and working mothers in general, it is could be observed that participation professional life and job increases their life satisfaction. Apart from these, it has been determined that many factors (marital status, number of children, etc.) in the private lives of working mothers have an effect on life satisfaction. Empowerment of mothers who are working in social service perspective should be provided with empowerment approach in order to improve their status. It is important to improve macro level social policies and provide psychosocial support by professional staff (psychologists, social worker, psychiatrist ect.).

Atıf Bilgisi / Reference Information

Babahanoğlu, R. (2020). Çalışan Annelerin Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 6 (2), Kış, s. 518-530.

1. Giriş

Sanayileşme ile birlikte ekonomik, sosyal ve bilimsel olarak birçok gelişim ve değişim meydana gelmiştir. Bu gelişim ve değişim toplumsal ve bireysel olarak etkisini göstermiştir. Toplumsal olarak ailesel ve bireysel bazı kalıpların değişimi de kaçınılmaz olmuştur. Yaşanan teknolojik ve ekonomik gelişmelerde bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de aile işlevlerine sirayet etmiştir. Geleneksel aile yapılarından, ekonomik iş gücüne kadar her alanda değişim söz konusu olmuştur. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kadınların artık iş hayatında aktif bir şekilde yer aldıkları bilinmektedir.

Kadının iş hayatında yer alması ekonomik olarak özgürlüğüne oldukça katkı sağladığı gibi bazı problemleri de beraberinde getirdiği düşünülmektedir. Özellikle geleneksel aile hayatı yaşayan ailelerde, gerek ev hayatında (ailede) gerekse iş hayatında birçok sorumluluğun kadına yükleme düşüncesi, çalışan kadının daha da yıpratmasına sebep olmaktadır. Kaldı ki çalışan kadın bir anne ise, maddi ve manevi yükünün daha da artması anlamına gelmektedir.

Aile içi eşitliğin ya da kadın erkek eşitliğinin sağlanmadığı, sosyal adalet ilkesinin uygulanmadığı bazı ailelerde çalışan anne maddi ve manevi yönden daha da yıpranmaktadır. Çünkü her ne kadar anneler iş hayatına daha aktif bir şekilde girseler de erkeklerin aksine onların ev işleri, çocuk bakımı gibi sorumluluklarının daha çok olduğu bir gerçektir. Özellikle çekirdek aileye sahip anneler için başta çocuk olmak üzere eşi ve diğer sosyal hayatı ile ilgilenememe konusunda önemli sorunlar yaşadığı düşünülmektedir. Geniş ailelerde yaşayan çalışan annelerin biraz daha fazla kendi sosyal hayatına zaman ayırabilme şansına sahip oldukları düşünülmektedir. Bu tip ailelerde çocuk ile ilgilenen ve onun bakımını az da olsa üstelen yardımcı bireylerin varlığı, çalışan annenin rahatlamasına, yükünün hafifletmesine vesile olduğu düşüncesi ön plana çıkmaktadır.

Günümüzde çalışan annelerin sayısının artmasıyla devlet de annelere çalışma hayatlarını kolaylaştıracak bazı hak ve ayrıcalıklar sağlamıştır (Ünal, 2017: 1-2). Bu haklardan bazı annelerin haberdar olmadıkları için yararlanamadıkları varsayılmaktadır. Çalışan anneler özelinden yola çıkarak, çalışan bütün kadınların yaşam duyumlarının artırılması, hayatta aile, çocuk ve sosyal alanlarda tükenmişlik yaşamamaları için güçlendirilmeleri gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda aile ve iş hayatında gerekli sosyal adaletin sağlanması, daha müreffeh bir yaşam sürmeleri ve ayrıca aile ve toplum sağlığı için kapsamlı sosyal politikaların geliştirilmesi oldukça önemlidir. Bu durumun zorda kalan annelerin yaşam duyumlarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Çalışan annelerin yaşam duyumlarının tespit edilmesi ve sorunları minimize edilebilmesi açısından bu çalışmanın oldukça önemli olduğu değerlendirilmektedir.

2. Yaşam Doyumu

Yaşam doyumu kavramının ne olduğunu açıklamadan önce bu kavramın parçaları olan “yaşam” ve “doyum” kavramlarının açıklanması gerekir. Dikmen (1995)’e göre yaşam kişinin işte ve iş dışında

geçirdiği zamandır. Kişi, işte mesleki rolünün gerektirdiği sorumlulukları belli bir saat ve ücret karşılığında yerine getirir. İş dışında ise sosyal yaşamdaki statüsü (anne olmak, baba olmak, çocuk olmak vs.) doğrultusunda zamanını geçirir (Dikmen, 1995: 117).

Doyum, gereksinimlerin ve isteklerin karşılanması sonucunda dengenin kurulmasıdır. Yaşam doyumu, bireyin hayata karşı olan genel tutumudur. Bireyin kendi yaşantısıyla ilgili duyduğu memnuniyeti ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, yaşam doyumu, bireyin öznel iyi olma durumu ve yaşam kalitesi hakkındaki görüşlerini ifade eder (Dağdelen, 2008: 10).

Öznel iyilik ya da öznel iyi oluş, insanların hem bilişsel kararlar hem de duygusal tepkiler dâhil olmak üzere, hayatlarını nasıl olumlu şekilde deneyimledikleri ile ilgilidir (Diener, 1984: 542; Gencer, 2018:2622).

2.1.Yaşam Doyumunu Etkileyen Unsurlar

Yaşam doyumunu etkileyen birçok etken bulunmaktadır. Bunlar yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, gelir durumu, iş hayatı (Tabuk, 2009: 33), evlilik hayatı, inanç (Yetim, 1991: 85-86) olarak sıralanabilir.

Bir başka çalışmada ise yaşam doyumunu etkileyen altı önemli bileşen vardır. Bunlar gelir düzeyi, sosyal işlevsellik, mesleki statü, devlet politikaları, toplumsal ağlar ve kültürdür (Appleton ve Song, 2008: 8-11).

Gençlik ve yaşlılık döneminde yaşam doyumu artarken orta yaş döneminde yaşam doyumunda düşüş olmaktadır (Özel, 2015: 36). Yapılan bir başka çalışmada ise yaşam doyumu ve yaş bağlantısına bakıldığında genç veya yaşlı olan kimselerde yaşam doyumunda pek fark olmadığı gözlemlenmiştir (Yalçın, 2017: 13). Cinsiyet faktörüne bakıldığında, kadınların erkeklere göre daha kaliteli bir yaşam sürdüğünü iddia eden bazı çalışmalarda, kadınların yaşam doyumunun az da olsa yüksek olduğu ileri sürülmüş (Diener vd., 1999) fakat cinsiyetin yaşam doyumu üzerinde olumlu ya da olumsuz bir etkisinden bahsedilememektedir (Büber, 2017: 102).

Yaşam doyumunu etkileyen diğer bir unsur ise eğitimidir. Campbell'in ABD'de 1957-1978 yılları arasında yaptığı analizde eğitimin yaşam doyumu üzerinde olumlu etkisi olduğu düşünülmektedir. Ancak bu etki geçici olmakla beraber diğer değişkenlerle bir arada değerlendirilmektedir (Yetim, 1991: 85).

Gelir durumu ile yaşam doyumu incelendiğinde arasında olumlu ilişki görülmüştür. Geliri yüksek olan bireyin yaşam doyumu da yüksek olabilmektedir (Deveci, 2014: 62). Yeterli gelir durumu ve çevresiyle kaliteli ilişkilerinin olması da yaşam doyumunu etkilediği en önemli faktör olduğu vurgulanmıştır (Schmitter, 2003: akt, Akçadağ, 2018: 24; Frijns, 2010: 10-15). Yüksek gelirli bireylerin istek ve beklenti düzeyleri de yükselmektedir. Bu istekler karşılanmadığında ise kişide mutsuzluk, öznel iyi oluşunda bir düşüş oluşabilmektedir. Diener ve arkadaşları (1985) ve Kasser ve Kanner (2004) gibi araştırmacıların yapmış oldukları çalışmalarda da görüldüğü gibi, daha çok gelire ya da maddi varlıklara önem veren bireylerin, mutluluk ve yaşam doyumu bakımından iyi olma beklentilerinin de yüksek olabilmektedir. Beklentilerinin karşılanmadığı takdirde iyi oluş ve yaşam doyumlarında da düşüş meydana gelebileceğini belirtmişlerdir.

Yaşam doyumunu etkileyen önemli unsurlardan biri de iş hayatıdır. Yaşam doyumu ve iş hayatını ayrı ele almak mümkün değildir. İşten sağlanan doyumla yaşam doyumu arasında sıkı ilişki bulunmaktadır (Graham ve Pettinato, 2002; Dağdelen, 2008: 13). Örneğin; iş hayatındaki yoğunluğun, uygun olmayan çalışma şartlarının bireyin yaşam doyumunu olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir (Tümekaya vd., 2008: 1-18). Yaşam doyumunu etkileyen etmenlerden biri de özsayıdır. Özsayı yaşam doyumunu hem negatif hem de pozitif yönde etkilemektedir. İnsanların baş etmesi gereken bir durum karşısında yaşadığı çatışmalar, yaşam doyumu üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır (Demirel ve Canat, 2004: 1-9).

Sosyal desteğin de yaşam doyumu üzerinde etkili olduğu ve sosyal destek ile yaşam doyumu arasında pozitif bir ilişkinin varlığı söz konusudur. Sosyal destek arttıkça yaşam doyumu da artmaktadır (Helliwell vd., 2009). Engelli çocuğa sahip aileler için sosyal destek daha önemli bir durum olduğu değerlendirilmektedir (Sevinç ve Babahanoğlu, 2016; Işık ve Akbaş, 2019). Sosyal destek; eş, aile,

arkadaşlar ve sosyal çevre tarafından yapılan maddi ve manevi destekleri kapsamaktadır (Altıparmak, 2009: 161). Yaşam doyumunun artırılması için psiko-sosyal destek bakımından manevi yönden de önemi oldukça fazladır. Nitekim Gencer'in (2019a: 97) yapmış olduğu çalışmaya göre din ve maneviyatı yüksek olan bireylerin dini yönden zayıf olanlara göre öznel iyi oluş durumları daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Hatta hemodiyaliz hastalarından din ve maneviyat durumlarının iyi olanların öznel iyi oluş ve yaşam doyum durumlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Gencer, 2019b: 1440).

2.2. Çalışma Yaşamı ve Yaşam Doyumu Etkileşimi

Günümüzde çalışma kavramı insanların hayatının önemli bir parçasını oluşturur. Vakitlerinin çoğu işte geçer veya işlerini düşünmekle geçer. Bu yüzden kişinin sahip olduğu işinin özellikleri, imkanları bireyi ve yaşantısını etkilemektedir (Uyguç vd., 1998: 193).

İnsanlar çalışma hayatlarında ve özel hayatlarında pek çok sorumluluğa sahiptir ve bu sorumlulukları aynı zamanda yerine getirmeye çalıştıklarında iş-aile çatışmaları denen çatışmalar yaşayabilmektedirler. Bu durum kişilerin iyilik hallerini ve işlerinden aldıkları doyumunu etkilemektedir. Dolayısıyla bu sorumlulukların daha dengeli bir şekilde düzenlenmesi iş ve yaşam doyumunu açısından önem arz etmektedir (Şentürk ve Bayraktar, 2018: 25-26).

Bireylerin, iş aile çatışmalarını en aza indirmeleri için kendi uğraşları her ne kadar çok önemli olsa da sivil toplum kuruluşları ve kamunun sosyal politika yapıcıları bu bireylere yönelik sağladığı politikalar ve desteklerin uygulanabilirliği ile işlevselliği açısından oldukça değerlidir (Öcal, 2008: 72).

3. Araştırmanın Yöntemi

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Konya Selçuk Üniversitesi Alaaddin Keykubat Kampüsü içerisinde bulunan birimlerde akademik, idari ve daimi işçi olarak çalışan annelerin yaşam doyumlarını değişik demografik sorular ile incelemektir.

3.2. Araştırmanın Önemi

Kadınların özel alandan çıkarak kamusal alanda var olmaya başlamasıyla birlikte, kadınlar çalışma hayatında yer edinmeye başlamıştır. Bununla birlikte çalışan kadın annelerin hayatlarında iki alan oluşmuştur. Bunlar, annelerin (kadınların) iş hayatında karşılaştıkları zorluklar ve aile içinde yüklenen sorumluluklardır. Annelerin (kadınların) iş hayatında karşılaştıkları sorunlara baktığımızda; cinsiyet ayrımı, sözlü taciz, mobbing, fazla mesai, düşük ücret, emeğin sömürülmesi, kadının yıldırılmaya çalışılması, kadını iş hayatından soğutma, biktırma ve tüketme gibi problemlerle karşı karşıya kalabilmeleridir. Bunun yanı sıra aile yaşamındaki görev ve sorumlulukların büyük kısmının annenin üzerinde olduğu düşünülürse, konunun kadınlar için farklı bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir. İş yaşamının kadının çocuğu ve ailesi üzerine etkileri, özellikle kadının evli ve çocuk sahibi olduğu hallerde daha da fazla hissedilmektedir (Yavuzer, 2005: 60).

Bu araştırmada çalışan annelerin çalışma hayatlarının yaşam doyumları üzerindeki etkisine bakılmıştır. Çalışan anneye yönelik sosyal destek politikaları annenin üzerinde iş stresini azaltarak hem aile işlevselliğine hem de gün geçtikçe artan çocuk davranış problemlerinin azalmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Çalışan annelerin iş ve aile sorumlulukları kendi yaşam doyumlarının üzerindeki etkisine bakmak bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

3.3. Araştırmanın Evreni

Bu çalışmada ulaşılmaması istenilen hedef evren kitlesi 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Konya Selçuk Üniversitesi Alaaddin Kampüsü içerisinde bulunan birimlerdeki çalışan annelerdir. Selçuk Üniversitesi Rektörlüğünün 10.12.2018 tarihli ve 120313 sayılı, uygulama ve katılımcı sayısının belirlenmesi için verilen izne dayanarak toplam 712 çalışan annenin olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmanın örneklem grubu ise bütün evreni kapsamaktadır. Altunışık ve arkadaşlarına (2012) göre yapılan bilimsel araştırmalarda belirlenen evrenin %60'na ulaşıldığı takdirde örneklem veri toplama sayısı evren

temsiliyet bakımından yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada ulaşılan ve değerlendirmeye alınan katılımcı sayısı 475'tir. Dolayısıyla bu sayı evren temsiliyet açısından yeterli olduğu düşünülmektedir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan bazı demografik bilgiler ile Yaşam Doymu Ölçeği kullanılarak katılımcılarla yüz yüze görüşülerek veriler toplanmıştır. Yaşam Doymu Ölçeği Diener ve arkadaşları (1985) tarafından bireylerin yaşamlarından aldıkları doymu belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Dağlı ve Baysal (2016) tarafından geçerlilik ve güvenilirliği sağlanılarak Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek orijinalinde 7'li likert bir ölçek tipidir ve 5 maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin Türkçeye uyarlama işlemleri sürecinde ise 5'li likerte indirilmiştir. Ölçek, "Hiç katılmıyorum (1), Çok Az Katılıyorum (2), Orta Düzeyde Katılıyorum (3), Büyük Oranda Katılıyorum (4), Tamamen Katılıyorum (5)" şeklinde 5 seçeneğe sahiptir. Öleğkten alınabilecek en yüksek puan 25 en düşük puan ise 5'tir. Öleğkte alınan puan arttıkça yaşam doyumunun yükseldiği, puan azaldıkça ise yaşam doyumunun düştüğü anlamına gelmektedir. Orijinal çalışmada öleğğin güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alpha) $\alpha=.87$ olarak hesaplanmış olup bağımlı geçerliği ise .82 olarak bulunmuştur. Uyarlama çalışmasında ise öleğk güvenilirliği Cronbach Alpha=.86 ve test-tekrar-test güvenilirliği ise $r=0,73$ bulunmuştur (Dağlı ve Baysal, 2016).

Araştırmada elde edilen veriler önce Microsoft Word formatına aktarılmış ve daha sonra bu format SPSS 20.0 paket programına kaydedilmiştir. Verilerin doğru ve güvenilir bir şekilde eksiklikleri giderildikten sonra gerekli analiz işlemleri ve yorumları yapılmıştır.

4. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bu başlığı altında katılımcıların bazı demografik bilgileri (tablo 1), Yaşam Doymu Ölçeği ile bağımsız değişkenler arasında yapılan Anova ve T-testi analizlerinin (tablo 2) sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik ve Tanımlayıcı Bilgileri

Bağımsız Değişkenler		N	%	Bağımsız Değişkenler		N	%
Medeni durum	Evli	415	87,3	Eğitim Durumu	İlköğretim Mezunu	78	16,4
	Diğer (boşanmış, dul)	60	12,6		Lise Mezunu	79	16,6
Yaş	23-34 yaş arası	154	32,4		Üniversite Mezunu	318	66,3
	35-46 yaş arası	251	52,8		İşinizden memnun musunuz?	Evet	425
Sahip olduğu çocuk sayısı	47 yaş ve üstü	70	14,7	Hayır		50	10,5
	Bir çocuk	171	36,0	Aylık Gelir (2019 yılı için)	Asgari ücret 2020TL	107	22,5
	İki çocuk	215	45,2		2021-3100 TL arası	115	24,2
İkiden fazla	9	1,8	3101TL ve üstü		253	53,2	
Çalışılan birim	Akademik personel	186	39,1	Çalışan annelere sağlanan politikalardan haberdar mısınız?	Evet	431	90,7
	İdari personel	165	34,7		Hayır	44	9,2
	Daimi işçi	124	26,1	Çalışan annelere sağlanan politikalardan memnun musunuz?	Evet	253	53,2
			Hayır		222	46,5	
Toplam		475	100	Toplam		475	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, katılımcıların %87,3’ünün evli, %52,8’inin 35-46 yaş arasında olduğu, %66,3’ünün üniversite mezunu olduğu, %45,2’sinin iki çocuk sahibi olduğu, %39,1’inin akademik personel olduğu, %89,4’ünün çalıştığı işten memnun olduğu, %53,2’sinin gelirlerinin 3,101 TL. ve üstü olduğu, %90,7’sinin devletin çalışan anneler hakkında sağladığı sosyal politikalardan haberdar olduğu ve %53,2’sinin bu politikalardan memnun olduğu tespit edilmiştir. Tablo 1’in altında yapılan yorumlar genellikle yüzdelik (%) oranları fazla olan değişkenlere ait sonuçları içermektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeği ile Bazı Demografik Özellikleri için Yapılan İstatistikî (Anova ve T-Testi) Analiz Sonuçları.

Bağımsız Değişken	N	YDÖ (Ort±SS)	Bağımsız Değişken	N	YDÖ (Ort±SS)
Sahip Olduğu Çocuk Sayısı			Yaş Grubu		
Bir Çocuk ¹	171	3,33±0,81	23-24 yaş arası ¹	154	3,23±0,92
İki Çocuk ²	215	3,27±0,92	25-46 yaş arası ²	251	3,21±0,91
İkiden Fazla ³	9	2,94±1,06	46 yaş ve üstü ³	70	3,32±0,94
F		5,65	F		0,41
p		0,04	p		0,66
Fark Grupları		(3<2,1)	Fark Grupları		-
Eğitim Durumu			Çalışılan Birim		
İlköğretim Mezunu ¹	154	2,74±1,09	Akademik Personel ¹	186	3,53±0,73
Lise Mezunu ²	251	3,11±1,05	İdari Personel ²	165	2,92±1,04
Üniversite Mezunu ³	70	3,38±0,78	Daimi İşçi ³	124	3,19±0,86
F		17,22	F		21,23
p		0,00	p		0,00
Fark Grupları		(3>1)*	Fark Grupları		(1>2,3)*
2019 Yılı Aylık Kazanılan Gelir (TL)					
Asgari Ücret 2,020 TL ¹	107	2,86±0,09			
2,021TL–3,100 TL Arası ²	115	3,07±0,99			
3,101 TL ve Üstü ³	253	3,46±0,73			
F		19,00			
p		0,00			
Fark Grupları		(3>1)**			
		*Dunnet T			**Scheffe
Medeni Durumu			Çalışılan İşten Memnuniyet Durumu		
Evli	415	3,31±0,90	Evet	425	3,23±0,88
Diğer (boşanma, dul)	60	2,69±0,87	Hayır	50	2,48±0,94
t		5,01	t		6,28
p		0,00	p		0,00
Sağlanan Sosyal Politikalarından Haberdar Olma Durumu			Sağlanan Sosyal Politikalarından Memnuniyet Durumu		
Evet	431	3,26±0,90	Evet ¹	253	3,33±0,92
Hayır	44	2,90±1,07	Hayır ²	222	3,12±0,91
t		2,47	t		2,41
p		0,01	p		0,01

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların sosyo-demografik özellikleri ile Yaşam Doyumu Ölçeği’nin toplam puanları arasındaki anlamlılık düzeyinin tespiti için yapılan Anova ve t-testi analizlerinin sonuçları yer almaktadır. Buna göre yapılan Anova (Tek Yönlü Varyans Analizi) testi sonucunda, katılımcıların sahip oldukları “çocuk sayısı” ile “Yaşam Doyumu Ölçeği’nin (YDÖ) toplam puanı arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir (p<0,05). Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için Post Hoc testi yapılmıştır. Buna göre anlamlı farklılığın, bir çocuğa

sahip olanlar ile ikiden fazla çocuğa sahip olan katılımcılar arasında olduğu tespit edilmiştir. Bir çocuğa sahip olan katılımcıların ikiden fazla çocuğa sahip olan katılımcılara göre yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Katılımcılardan iki çocuğa sahip olanların yaşama doyumları ikiden fazla çocuğa göre daha yüksek olduğu ve bir çocuğa sahip olanlara göre de yaşam doyumları daha düşük çıktığı saptanmıştır.

Aynı tabloya göre, katılımcıların “yaş grupları” ile “Yaşam Doyumu Ölçeği”nin toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Dolayısıyla bu araştırmanın sonucuna göre, çalışan annelerin doyumunu ile buldukları yaş grubu değişkenlerinin herhangi bir şekilde birbirini etkilemediği görülmektedir.

Aynı tabloya göre, katılımcıların “eğitim durumları” ile YDÖ’nün toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Gruplar arasındaki farka bakıldığında, eğitim durumu üniversite mezunu olan katılımcıların, eğitim durumu ilköğretim mezunu olan katılımcılara göre yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aynı tabloya göre, katılımcıların “çalıştıkları birim” ile YDÖ’nün toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Gruplar arasındaki farka bakıldığında, akademik personel (akademik birimde çalışanlar) olan katılımcıların, daimi işçi biriminde (statüsünde) çalışan olan katılımcılara göre yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aynı tabloya göre, katılımcıların “aylık gelirleri” ile YDÖ’nün toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Gruplar arasındaki farka bakıldığında, aylık geliri 3,101 TL. ve üstü olan katılımcıların, aylık geliri asgari ücret (2019 asgari ücret rakamı olan 2.020 TL. baz alınmıştır) olan katılımcılara göre yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2’de Yaşam Doyumu Ölçeği ve katılımcıların bazı demografik değişkenleri ile yapılan bağımsız gruplarda t-testi analizinin sonuçlarına bakıldığında; katılımcıların “medeni durumları” ile YDÖ’nün toplam puanı arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu sonuca göre; medeni durumu “evli” olan çalışan annelerin yaşam doyumları medeni durumu “diğer (dul, boşanmış vs.)” olan çalışan annelere göre yüksek olduğu saptanmıştır (ort.=3,31 ve 2,69).

Aynı tabloya göre yapılan bağımsız gruplarda t-testi analizinin sonuçlarına bakıldığında; katılımcıların “çalıştıkları işten memnuniyet durumları” ile YDÖ’nün toplam puanı arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu sonuca göre; çalıştıkları işten memnun olduğunu söyleyen çalışan annelerin yaşam doyumlarının, çalıştıkları işten memnun olmadığını söyleyen çalışan annelere göre yüksek olduğu saptanmıştır (ort.=3,23 ve 2,48). Buna göre, iş hayatında ya da çalıştıkları birim memnuniyeti değişkenine “evet” diyen katılımcıların hayattan daha fazla zevk aldığı, geleceğe dair planları olduğu ve bu planları gerçekleştirmek için eyleme geçebilen bireyler oldukları düşünölmektedir. Aynı zamanda bu katılımcıların işlerinde de daha mutlu oldukları ve işlerini severek yaptıkları gözlemlenmiştir.

Aynı tabloya göre yapılan bağımsız gruplarda t-testi analizinin sonuçlarına bakıldığında; katılımcıların “sağlanan sosyal politikalardan haberdar olma durumları” ile YDÖ’nün toplam puanı arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu sonuca göre; devletin sağlamış (yapmış) olduğu sosyal politikalardan haberdar olduğunu söyleyen çalışan annelerin yaşam doyumlarının, sağlanan sosyal politikalardan haberdar olmadığını söyleyen çalışan annelere göre yüksek olduğu saptanmıştır (ort.=3,26 ve 2,90).

Aynı tabloya göre yapılan bağımsız gruplarda t-testi analizinin sonuçlarına bakıldığında; katılımcıların “sağlanan sosyal politikalardan memnun olma durumları” ile YDÖ’nün toplam puanı arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu sonuca göre; devletin sağlamış (yapmış) olduğu sosyal politikalardan memnun olduğunu söyleyen çalışan annelerin yaşam doyumlarının, sağlanan sosyal politikalardan memnun olmadığını söyleyen çalışan annelere göre yüksek olduğu saptanmıştır (ort.=3,33 ve 3,12). Buna göre, çalışan annelere sağlanan devlet politikalarından memnun olup olmama değişkenine göre “evet” diyen katılımcıların ideallerine yakın bir yaşam sürdürdükleri ve yaşam koşullarını olumlu

açıdan değerlendirebildikleri düşünülmektedir. “Hayır” diyen katılımcılar ise hayatlarında bazı önemli şeylere sahip olamadıkları ve belirli şeyleri değiştiremediklerinden dolayı yaşamlarından memnuniyetsizlik duydukları değerlendirilmesi yapılmaktadır.

5. Tartışma

Araştırma kapsamında çalışan annelerin yaş değişkenleri ile yaşam doyumları arasında herhangi bir anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Sarıkaya (2019)’nın yapmış olduğu çalışmaya göre katılımcıların yaş değişkenleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Receptoğlu ve Tümlü (2015) ve Sümer (2018)’in yapmış oldukları araştırmaya göre de katılımcıların yaş değişkenleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın, literatürde yapılan benzer araştırmaların bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir.

Araştırma kapsamında çalışan annelerin medeni durum değişkeni ile yaşam doyumları arasında “evli” olan annelerin lehine olacak şekilde anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmiştir. Akyol ve arkadaşlarının (2018) yapmış olduğu çalışmaya göre katılımcıların medeni durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Demirel (2014)’in yapmış olduğu çalışmaya göre yetişkinlerin medeni durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir. Evli bireylerin evli olmayanlara göre daha mutlu yaşadıkları düşünülmektedir (Lucas vd., 2003). Bu bağlamda, medeni durumunun “evli” olması yaşam doyumunu üzerinde olduğu gibi hayatın birçok alanında da olumlu yönden desteklediği bilinmektedir. Nitekim Mavili Aktaş (2013)’a göre de, sağlıklı bir iletişimin olduğu, karşılıklı güven ve sevgiye dayalı kurulmuş olan evlilik birlikteliği hayatının aynı zamanda aile yaşamında da önemli bir yere sahip olduğu değerlendirilmektedir (Mavili Aktaş, 2013: 61). Bununla birlikte literatürde farklı sonuçlara ulaşılan araştırmalar da mevcuttur. Örneğin; Gürçam (2017) yapmış olduğu çalışmada katılımcıların yaşam doyum düzeylerinin medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığını tespit etmiştir. Bu çalışmanın sonucunun araştırmamızın sonucu ile benzememesi, örneklem grubunun farklı olmasından ve örneklem sayısındaki farklılıktan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında çalışan annelerin sahip oldukları çocuk sayısı değişkeni ile yaşam doyum ölçeğinin toplam puanları arasında bir çocuğa sahip olan katılımcıların lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Akçadağ (2018)’in yaptığı çalışmaya göre çalışmaya katılan bireylerin sahip oldukları çocuk sayıları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Erdinç (2018)’in yapmış olduğu araştırmaya göre de araştırmaya katılanların çocuk sahibi olma durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Araştırmamız kapsamında çalışan anneler özelinde değerlendirildiğinde katılımcıların bir çocuk sahibi olması yaşam doyumunun daha da iyileşebileceği düşüncesi ön plana çıkmıştır.

Çünkü çocuk sahibi olmak evliliklerin tamamlayıcı bir unsuru, evli çiftlerin yaşayabileceği en güzel duygusu olduğu gibi aynı zamanda aile için mutluluk kaynağıdır (Sevinç ve Babahanoğlu, 2016: 112). Dolayısıyla çocuk sayısı artınca çalışan annelerin iş ve aile içindeki yaşam kalite standartlarının düşüşünden dolayı yaşam doyumlarında da bir azalma ya da düşüş yaşanabileceği değerlendirilebilir.

Araştırma kapsamında çalışan annelerin eğitim düzeyi değişkeni ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. Furnham ve Petrides (2003), Schutte ve arkadaşları

(2002) yapmış oldukları çalışmalara göre duygusal zekâ yönünde kendini iyi ya da mutlu hisseden bireylerin yaşam doyumları daha yüksek olduğunu tespit etmişler. Erdinç (2018)’in yapmış olduğu çalışmaya göre katılımcıların yaşam doyum düzeylerinin eğitim düzeyine istatistiksel geçerlikte anlamlı farklılık görülmüştür. Dal (2015)’in yapmış olduğu çalışmaya göre bireylerin yaşam doyum puanları, eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Eğitim düzeyinin yüksek olması, sosyal, kültürel, ekonomik, sağlık, statü vs. gibi birçok olumlu gelişmeleri de beraberinde getirmektedir. Başta yaşam doyumunu olumlu etkileyebileceği gibi aile, arkadaş ve çevresel olarak sağlıklı bir iletişimin sağlanmasında da ön plana çıkmaktadır.

Araştırma kapsamında çalışan annelerin çalıştığı birim değişkeni ile yaşam doyumu arasında anlam bir farklılık görülmüştür. Akyüzlü Ünlü (2014)'ün yapmış olduğu çalışmaya göre idari ve akademik personelin yaşam doyumu anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Erbay (2015)'in yapmış olduğu çalışmaya göre çalışan kadınların çalıştıkları pozisyonlar arasında Yaşam Doyumu Ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir. Akademik birimde çalışmak ya da akademisyen olmak için birçok emek ve zorluklar sonucunda elde edilebilen bir meslek ve statü olduğu bilinmektedir. Verilen emek ve zahmetlerin karşısında da özlük olarak maddi kazançların iyileştirilmesi ve geliştirilmesi oldukça önemlidir. Dolayısıyla bu çalışmada akademisyen annelerin diğer birimlerde çalışan annelere göre yaşam doyumlarının yüksek olması, ekonomik ve sosyal statü bağlamında değerlendirilebilir.

Araştırma kapsamında çalışan annelerin aylık gelirleri değişkeni ile yaşam doyumu arasında anlam bir farklılık görülmüştür. Dal (2015)'in yapmış olduğu çalışmaya göre gelir düzeyi ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Doğan ve Morali (1999) tarafından yapılan çalışmaya göre, katılımcıların ekonomik düzeyleri arttıkça yaşam doyumu düzeylerinin de arttığı bulunmuştur. Yaşamsal mücadelede en önemli unsur maddi-ekonomik gelirdir. Temel ihtiyaçların giderilmesi başta olmak üzere sağlıklı ve müreffeh bir hayatın devam edebilmesi de iyi bir ekonomik gelire sahip olmaktan geçmektedir. Bunun için yaşam doyumunun yükselmesi, sağlıklı ve düzenli bir hayatın idame ettirilebilmesi için her alanda çalışan bütün çalışanların özlük haklarının yükseltilmesi oldukça önem arz etmektedir. Çalışan her bir bireyin emek ve alın terinin karşılığının en iyi şekilde alması ve maaş-ücretlerinin iyileştirilmesi ile yapılacak işlerin daha da kaliteli ve verimli olacağı unutulmamalıdır.

Araştırma kapsamında çalışan annelerin iş memnuniyetleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Dağdelen (2008)'in yapmış olduğu çalışma sonucunda da işçilerin yaşam doyumları ve iş memnuniyetleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu araştırmadaki analiz sonucuna göre iş memnuniyeti ne kadar artarsa, yaşam doyumu da artmaktadır. Ünüvar ve Tagay (2015)'in yapmış oldukları çalışmada da katılımcıların 10/9'unun işlerinden memnun oldukları ve memnuniyet sebeplerini de; "başkalarına yardım maddi getiri, cinsiyete uygunluk, kendini ifade etme, saygınlık ve çalışma koşullarının iyi olması" gibi ifadelerle dile getirmişlerdi. Dolayısıyla yaşam doyumu ile iş hayatının birbirinden ayrılamayan iki önemli unsurdur.

Bu araştırmada devletin çalışan annelere sağladığı politikalardan (doğum izni, süt izni, kreş olanakları vb.) haberdar olma durumu ile yaşam doyumu toplam puanı arasında "haberim vardır" diyenlerin lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Araştırmanın bu sonucuna benzer çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu sonuca göre, her ne kadar çalışan annelerin yaşam doyumu ile politikalardan haberdar olma durumu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilse bile çalışan annelerin yaşamış oldukları sorunların minimize edilmediği düşünülmektedir. Nitekim Halman (2015)'nin yapmış olduğu çalışmada özellikle özel sektörde çalışan annelerin, sosyal politikalardan haberdar olsalar dahi, annenin bebeği için işten ayrıldıktan sonra yeni iş bulamama korkusu, kadına yüklenen rollerin ve beklentilerin sebep olduğu stresin çalışma hayatını zorlaştırması gibi önemli konularda sorunlarının çözümüne yaramadıklarını tespitinde bulunmuştur. Gökdemirel ve arkadaşları (2008)'nin yapmış oldukları araştırmada, çalışan annelerin sosyal haklardan haberlerinin olduğu ve verilen hakları yetersiz buldukları fakat sahip oldukları hakları da yeterince kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca var olan yasaların bilgilendirilmesi ve uygulanması, kreş olanaklarının sağlanması, çalışılan kurumlar tarafından çocukların yeterince anne sütü almalarının ve emzirmelerine yönelik uygun şartların sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Araştırma kapsamında çalışan annelerin devletin sağladığı politikalardan (doğum izni, süt izni, kreş olanakları vb.) memnuniyet durumları ile yaşam doyumu arasında memnun olanların lehine olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Araştırmanın bu sonucunda anlamlı bir farklılık saptansa da, tablo 1'de görüldüğü gibi, sosyal politika bağlamında çalışan annelere sağlanan sosyal haklardan memnun olmayanların oranı (%46,5) da göz ardı edilmemelidir. Nitekim yapılan çalışmalara göre başta özel sektörde çalışan kadın-annelere sağlanan sosyal haklardan memnun olmayanların sayıca oldukça fazla olduğu değerlendirilmektedir (Gökdemirel vd., 2008; Kagider, 2015). Özel sektörde çalışan annelerin var olan sosyal haklarından yararlanma olasılıkları da oldukça düşük olduğu düşünülmektedir. Bununla

birlikte özel sektörde doğum iznine ayrılan annelerin birçoğu işini bırakmak (kaybetmek) zorunda kaldıkları da saptanmaktadır (Kagider, 2015). Çalışan annelerin iş hayatında daha aktif ve verimli çalışabilmeleri için devletin, özellikle özel sektörde işveren ya da işverenlere kolaylıklar sağlaması, destek planlarının kapsamlı ve uzun vadeli olarak genişletmesi gerektiği önemsenmektedir.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Bu araştırmada, Yaşam Doyumu Ölçeği puan ortalaması ile katılımcılara ait bazı demografik değişkenler arasında anlamlılık düzeyine bakılmıştır. Buna göre, çalışan annelerin yaş değişkenleri ile yaşam doyumları arasında herhangi bir anlamlı fark tespit edilmezken, medeni durum değişkeni, sahip oldukları çocuk sayısı, eğitim düzeyleri, çalıştıkları birim (statü), aylık gelir, iş memnuniyetleri, devletin sosyal politika bağlamında sağlamış olduğu haklardan haberdar olma durumları, bu hak ya da politikalarından memnuniyet durumları değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Araştırma kapsamında çalışan annelerin çocuk sayısı incelendiğinde bir çocuğu olan annelerin, iki ve daha fazla çocuğu olan annelere göre yaşamlarından daha çok memnun oldukları ve yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu çalışmada eğitim seviyesi yüksek olan annelerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Eğitim düzeyi üniversite ve üstü olan annelerin, eğitim düzeyi lise ve ilköğretim olan annelere göre yaşamlarından daha çok memnun oldukları görülmüştür. Çalışan annelerin çalıştıkları birimlere göre yaşam doyumları arasında farklılık gözlemlenmiştir. Beklenildiği gibi çalıştığı birim (statü) akademik personel olan annelerin, çalıştığı birim idari personel ve daimi işçi olan annelere göre yaşam doyumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında çalışan annelerin işlerinden memnun olanların yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. İşinden memnun olan annelerin hayattan daha fazla zevk aldığı, geleceğe dair planlarının olduğu ve planlarını gerçekleştirmek için emek veren anneler olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda bu annelerin işlerinde de mutlu oldukları ve işlerini severek yaptıkları değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, çalışan annelere genel olarak bakıldığında iş hayatına girmelerinin onların yaşam doyumlarını yükseltilmesi ile birlikte ideallerine yakın bir yaşam sürdürdükleri ve yaşam koşullarını daha olumlu bir şekilde kullandıkları görülmüştür.

Bu araştırmada idari ve akademik birimlerde çalışan annelerin devlet politikalarından daha memnun oldukları ve aynı zamanda devletin sağladığı süt izni, doğum izni vb. hak ve imkânlardan daha yoğun bir şekilde yararlandıkları görülmüştür. Ancak özel sektörde çalışan annelerin çoğu devletin sağlamış olduğu politikalarından yararlanmadıkları ve bunun sonucunda da memnuniyetsizliklerin ortaya çıkabileceği değerlendirilmektedir. Günümüzde çalışma hayatında pek çok yasal düzenlemeler yapılıyor olsa da kadınların hala iş yaşamında pek çok sorunlarla karşı karşıya kaldığı görülmüştür. Özellikle gerek kamu gerekse özel sektörde çalışan annelerin sosyal haklarının daha da iyileştirilmesi oldukça önem arz etmektedir. Gebelik döneminden itibaren çocuğun 6-7 yaşına gelene kadar çalışan annelere verilecek sosyal hakların tekrardan gözden geçirilip kapsamlı bir şekilde genişletilerek düzeltilmesi ve uygulanması oldukça önemlidir.

Değişen ekonomik ve sosyal hayatın koşulları sonucunda da çalışan kadın sayısı sürekli artmaktadır. Çalışan kadınlar eğitim seviyesi ve statüsü bakımından fırsat eşitsizliği ile karşı karşıya kalabilmektedir. Düşük ücret alma, işten çıkarılma, mobinge uğrama ve ayrımcılığa maruz kalma gibi durumların engellenmesi için makro düzeyde sosyal politikaların planlanması ve uygulamaya konulması önerilmektedir. Özellikle çalışan kadınların iş yerlerinde taciz ve psikolojik şiddete maruz kalmalarından (Işık, 2017: 483) dolayı toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayabilecek sosyal politikaların tekrar gözden geçirilmesi oldukça önemlidir.

Çalışan kadınların istihdama katılımı ile birlikte stres düzeylerinde bir artışa sebep olabilmektedir. Bu stresin nedeni özellikle zamanlarının çoğunu çalışma yaşamında geçirmeleri ve özel hayatlarına fazla zaman ayıramamalarından kaynaklanmaktadır. Kadınların içinde yer aldığı iş, aile stresinden kaynaklanan sorunların çözülmesi için profesyonel meslek elemanları ile psikososyal destek almaları sağlanmalıdır. Çalışan anneler özelinden yola çıkılarak çalışan bütün kadınlara hizmet içi eğitim başta olmak üzere

düzenli bir şekilde sosyal ve kültürel bağlamında sosyal hizmet disiplinin güçlendirme, danışmanlık ve eğitim gibi süreçlerin gerçekleştirilmesi ve psikososyal yönden desteklenmesi oldukça değerli olduğu düşünülmektedir.

Annelerin çalışma yaşamında yaşadığı sorunların etkisini azaltmak için ister kamu sektörü ister özel sektör olsun tüm çalışan annelere uygulanabilecek şekilde politikalar geliştirilmelidir. Bu politikalar kapsamında mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Çalışan annelere sağlanan doğum izninin yetersizliği, doğum sonrası annelik izninin yetersiz olması (8 hafta) annenin çocuğuna yeterli süt ile besleyememesine yol açmaktadır. Bu durum da Dünya Sağlık Örgütü'nün önemle üzerinde durduğu ilk altı ay bebeğin anne sütüyle beslenme koşulunu zorlaştırmaktadır. Bu yüzden devlet çeşitli politikalar ile çalışan annelerin doğum izinlerini artırmalıdır. Çalışan annelerin işe geri dönme zorunlulukları nedeniyle bebeklerinden ayrı kalmaları sonucunda kaygı durumları artabilmektedir. Bu kaygı durumunu azaltmaya yönelik çalışan annelere eğitim programları verilebilir.

Çalışan annelerin çocuklarına yeterli zaman ayıramaması nedeniyle çocuklarda kreş veya profesyonel bakım ihtiyacı ortaya çıkabilmektedir. Çalışan annelerin çocuklarının bakımlarını sağlayabilmeleri için iş yerinde veya iş yerine yakın uygun yere kreş ve anaokulları hizmetleri ya da çocuk-bebek bakıcılığı hizmet olanakları sunulmalıdır. Kamu ve özel sektörde her türlü sorunlarının minimize edilebilmesi adına devletin kapsamlı ve işlevsel bir sosyal politika düzenlenmesi yapılmalıdır. Bu şekilde, oluşacak yeni durumun çalışan kadınları rahatlatacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırmaya benzer farklı örneklem grupları ile özellikle özel sektörde çalışan anneler ile daha kapsamlı araştırmaların yapılması önerilmektedir. Kadınların yaşam doyumlarını etkileyen farklı demografik değişkenler ele alınarak farklı araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Altıparmak, S. (2009). Huzurevinde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Yaşam Doyumu, Sosyal Destek Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 23(3), 159-164.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. & Yıldırım, E. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (7. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Appleton, S. & Song, L. (2008). Life Satisfaction in Urban China: Components And Determinants. *World Development*, 36(11), 2325-2340, 8-11.
- Büber, M. (2017). Çalışanların Tükenmişlik Düzeylerinin İş Doyumu ve Yaşam Doyumu Üzerine Etkisi: Balıkçı Sınıfı Gemi Adamları Üzerine Bir Araştırma. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dağdelen, M. (2008). Üretim ve Hizmet Sektöründe Çalışan İşçilerin Ruhsal Sağlık Düzeyi, Ruhsal Belirti Dağılımı, Algılanan Sağlık, İş Doyumu, Yaşam Doyumu Ve Sosyo-Demografik Özelliklerinin Karşılaştırılması. Malatya: İnönü Üniversitesi, Tıp Fakültesi.
- Demirel, S. & Canat, S., (2004). Ankara'daki Beş Eğitim Kurumunda Kendini Yaralama Davranışı Üzerine Bir Çalışma. *Kriz Dergisi*, 12(3), 1-9.
- Deveci, S. (2014). Sağlık Çalışanlarında İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi (Antalya Atatürk Devlet Hastanesi Örneği). İstanbul: Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E. & Smith, H. L. (1999). Subjective Well-Being: Three Decades Of Progress. *Psychological Bulletin*, 125, 276-302.
- Diener, E., Horowitz, J. & Emmons, R.A. (1985). Happiness Of The Very Wealthy. *Social Indicators Research*, 16, 263-274.
- Diener, E. (1984). Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.

- Dikmen, A. (1995). İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi. *Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 50(3),116-136.
- Frijns, M. (2010). *Determinants Of Life Satisfaction: A Cross Regional Comparison*. Holland: Maastricht University Of Business And Economics.
- Furnham, A. & Petrides, K.V. (2003). Trait Emotional Intelligence And Happiness. *Social Behavior And Personality*, 31, 815-824.
- Gencer, N. (2018). Öznel İyi Oluş: Genel Bir Bakış. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2621-2638. Doi: 10.17218/Hititsosbil.457382
- Gencer, N. (2019a). Dindarlık Ve Öznel İyi Oluş: Uluslararası Bir Bakış. *Din Ve Bilim – Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), Ss.97-114
- Gencer, N. (2019b). Dindarlık Öznel İyi Oluşu Etkiler Mi? Hemodiyaliz (Hd) Hastaları Üzerinde Kesitsel Bir Çalışma. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 23 (3): 1419-1444. <https://doi.org/10.18505/Cuid.601055>
- Gökdemirel, S., Bozkurt, G., Gökçay, G. & Bulut, A. (2008). Çalışan Annelerin Emzirme Sürecinde Yaşadıkları: Niteliksel Bir Çalışma. *Çocuk Dergisi*, 8(4):221-234.
- Halman, P. (2015). Uzman Görüşü: Çalışan Anne Olmak, Danone Çalışan Annelerin İşe Dönüşü Araştırması. *KAGİDER*, Ss. 12-14.
- Helliwell, J.F., Barrington-Leigh, C., Harris, A. & Huang, H. (2009). *International Evidence On The Social Context Of Well-Being*. In E. Diener, D. Kahneman, & J.F. Helliwell (Eds), *International Differences In Well-Being*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Işık, A. (2017). Sosyal Politika ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İşyerinde Kadına Yönelik Cinsel Taciz. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, Kadın Özel Sayısı*, 9(9), 477-495.
- Işık, A. & Akbaş, E. (2019). Özel Gereksinimli Çocuklara Sahip Olan Ailelerin Evlilik Yaşamına Toplumsal Cinsiyet Odaklı Yaklaşım. *Social Sciences Research Journal*, 8(2), 93-110, ISSN: 2147-5237.
- Kagider. (2015). Danone Çalışan Annelerin İşe Dönüşü Araştırması. Türkiye Kadın Girişimciler Derneği Raporu. *KAGİDER*.
- Kasser, T. & Kanner, A.D. (Ed). (2004). *Psychology And Consumer Culture: The Struggle For A Good Life in A Materialistic World*. Washington: DC, American Psychological Association.
- Lucas, R.E., Clark, A.E., Georgellis, Y. & Diener, E. (2003). Reexamining Adaptation And The Set Point Model Of Happiness: Reactions To Changes in Marital Status. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 84, 527-539.
- Mavili Aktaş, A. (2013). *Ben ve Ailem*. Konya: Atlas Akademi Yayınları.
- Öcal, Ö. (2008). İş-Aile Çatışması, İş Tatmini ve Yaşam Tatmini İlişkisini Belirlemeye Yönelik Tekstil İşletmesi Çalışanlarında Bir Araştırma. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özel, N. K. (2015). İş Doyumu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Konaklama İşletmelerinde Bir Araştırma. Ankara: Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Simunek, M., Mckenley, J. & Hollander, S. (2002). Characteristic Emotional Intelligence And Emotional Well-Being. *Cognition And Emotion*, 16, 769-785.
- Sevinç, İ. & Babahanoğlu, R. (2016). Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Aile Yüğü Değerlendirme Durumlarının Tükenmişlik Düzeylerine Etkisi: Konya Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 19(2), 109-121.
- Sümer, E. (2018). Kadın Girişimcilerin İş ve Yaşam Doyum İlişkisinin İncelenmesi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Şentürk, F. & Bayraktar, E. (2018). İŞ Aile Yaşam atıŐmasının alıŐanların İŞ ve Yaşam Tatminleri Üzerindeki Etkisi. *alıŐma İliŐkileri Dergisi*, 9(1), 24-41.
- Tabuk, M. E. (2009). Elit Sporcularda İŞ Aile atıŐması ve Yaşam Tatmini İlişkilerinin İncelenmesi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tümkaya, S., Hamarta, E., Deniz, M.E. & elik, M. (2008). Duygusal Zeka Mizah Tarzı ve Yaşam Doyumu: Üniversite Öğretim Elemanları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Psikolojik DanıŐma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 1-18.
- Uyguç, N., Duygulu, E., Arbak, Y. & ıraklar, N. (1998). İŞ ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Üç Temel Varsayım Altında İncelenmesi. *Dokuz Eylöl Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 13(2), 193-204.
- Ünal, D. (2017). Sosyal Güvenlik Sisteminde Kadınlara Sağlanan Haklar. 11 Kasım 2019 tarihinde <https://www.sgkrehberi.com/makale/306/> adresinden alınmıŐtır.
- Ünüvar, P. & Tagay, Ö. (2015). alıŐan Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Yaşam, İŞ Doyumu Ve Evlilik Uyumlarının İncelenmesi. *Kadın/Woman 2000 Dergisi*, 16(1): 21-44.
- Yalçın, K. L. (2017). Balıkesir İl Merkezinde Yaşayan Emekli Astsubayların Yaşam Doyumları ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul: Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yavuzer, H. (2005). *Ana – Baba ve ocuk* (29. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yetim, Ü. (1991). KiŐisel Projelerin Organizasyonu ve Örüntüsü Açısından Yaşam Doyumu. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.